

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;

Γιατί δεν αγαπάνε οι μαθητές την ιστορία; Οι απαντήσεις είναι γνωστές. Γιατί συνήθως πρέπει να τη μάθουν παπαγαλία, γιατί συνήθως μαθαίνουν για προσωπικότητες και όχι για την κοινωνία, γιατί μαθαίνουν κυρίως για την παλαιότερη ιστορία και όχι τη νεότερη. Ο σημαντικότερος όμως λόγος που η ιστορία είναι απωθητική για τους μαθητές, είναι ότι το σχολείο δεν καταφέρνει να συνδέσει τη ζωή των μαθητών με το παρελθόν. Δεν καταλαβαίνουν γιατί να πρέπει να τα μάθουν όλα αυτά. Όπως μου έλεγαν κάποιοι φοιτητές μου: «Γιατί, κύριε, να πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία; Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον».

Αυτό που δεν καταλάβαιναν οι φοιτητές μου και δεν καταλαβαίνουν όσοι δεν εκτιμούν την αξία της γνώσης του παρελθόντος, είναι ότι τελικά όλοι μας είμαστε προϊόντα της ιστορίας. Ό,τι έχουμε στο μυαλό μας έρχεται από τους προηγούμενους από εμάς. Ακόμη και οι λέξεις που χρησιμοποιώ για να γράψω αυτές τις γραμμές, δεν είναι δικές μου. Έρχονται από τους προηγούμενους από μένα. Και βέβαια το πιο σημαντικό δεν είναι οι λέξεις. Είναι οι πεποιθήσεις, οι αξίες, οι γνώσεις ακόμη και οι κανόνες. Εμείς αποφασίζουμε για τους κανόνες που ρυθμίζουν τη ζωή μας; Όχι βέβαια. Οι προηγούμενοι από εμάς αποφασίζουν. Εμείς γεννιόμαστε μέσα σε ένα πολιτισμό, σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που όλα αυτά έχουν ήδη διαμορφωθεί. Είναι τόσο μεγάλο το βάρος του παρελθόντος πάνω στο παρόν, που ένας ιστορικός έχει ισχυριστεί κάτι που όταν το είχα πρωτοακούσει είχα εντυπωσιαστεί: «Οι νεκροί μάς κυβερνούν». Βαριά κουβέντα. Δεν συμφωνώ εντελώς όμως, καθώς και εμείς επιδρούμε στον τρόπο που εξελίσσεται η ιστορία και έχουμε ευθύνη απέναντι στις μελλοντικές γενιές ως μελλοντικοί νεκροί που αναπόφευκτα είμαστε όλοι μας.

Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς. Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν, πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν. Αξίζει γιατί αυτοί είναι που διαμόρφωσαν τον κόσμο που μας περιβάλλει. Η γνώση του παρελθόντος είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρόντος. Ή, για να το πούμε με άλλα λόγια, δεν μπορούμε να καταλάβουμε το σήμερα αν δεν ξέρουμε σε βάθος το χθες. Η ιστορία είναι μια πράξη αυτογνωσίας, μια πράξη γνώσης για τον συλλογικό μας εαυτό, απαραίτητη για να καταλάβουμε τον πολιτισμό μας.

Δεν μαθαίνουμε ιστορία για χάρη των προηγούμενων. Όντως αυτοί έφυγαν και δεν έχει πια καμία σημασία για αυτούς. Μαθαίνουμε ιστορία για εμάς, για να μάθουμε από τα λάθη των προηγούμενων, να δούμε τι λειτούργησε καλύτερα για εκείνους και τι όχι. Μαθαίνουμε ιστορία για να καταλάβουμε ποιοι είμαστε και να σκεφτούμε πού θέλουμε να πάμε. [...]

[Ραϋμόνδος Αλβανός, *Ο ελληνικός εμφύλιος. Μνήμες σε πόλεμο και σύγχρονες πολιτικές ταυτότητες*, εκδ. Επίκεντρο, 2022 (από τον Πρόλογο του βιβλίου)].

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Θυμάμαι, άρα ζω;

Εις σε προστρέχω, μνήμη, με πολύ σεβασμό, σαν να μου ήσουν ξένη, σαν να μην έχουμε φάει μαζί ψωμί και δάκρυα, σαν να μην ξέρω ότι χάρη σ' εσένα επιστρέφει ο απολωλώς καιρός.*

Θέλω να αφιερώσω στη μνήμη και στη ζωτική της σημασία κάποιες σκέψεις, αλλά, επειδή έχω μια τόσο στενή σχέση μαζί της και μια ευγνώμονα οικειότητα, φοβάμαι μήπως όσα πω περιπέσουν σε έναν κάπως οικογενειακό τόνο, ατημέλητον, καθισμένον χαλαρά γύρω από την προχειρότητα. Με φοβίζει, ίσως και με καθησυχάζει μαζί, η πεποίθησή μου ότι η μνήμη είναι το δεύτερο εγώ μας.

Το ότι επιμένω να μιλώ για τη νοσταλγία δεν μοιάζει σαν να έχω βγει από το θέμα, που είναι η επέτειος. [...]

Τι είναι η επέτειος; Την προς αυτήν ευσέβεια μάς την εμφυσά το περιβάλλον, το παράδειγμα, ή είναι ένστικτο ριζωμένο βαθιά στο φόβο μας ότι θα εκδιωχθούμε από τον παράδεισο της μνήμης; [...]

Για να επανέλθω στα γήινα, η επέτειος είναι και μια μέρα άκρως κοινωνική. Πάει παντού. Και σε χαρές, και σε απώλειες. Διότι έχουν και οι απώλειες κάθε τόσο τα γενέθλιά τους – αυτές κι αν δεν θέλουν να ξεχαστούν...

Και βεβαίως η επέτειος διαπνέεται και από βαθύ πατριωτισμό. Τιμά τους ήρωες, συντονίζει τον ηρωισμό με το βηματισμό της σημαίας, παρελαύνουν οι θερμοπύλες, δάφνινο στεφάνι στον άγνωστο στρατιώτη και, σιωπηρά, στον κάθε αγνοούμενο.

Για να δώσω και την πιο εγκόσμια μορφή στην επέτειο, ας πω ότι είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσον με το οποίο μεταφέρεται το πολυπληθές παρελθόν εδώ στο παρόν.

Και ιδού, επιστρέφουν οι γονείς μας, έρχονται κι άλλου είδους αγάπες, άλλες συνοδευόμενες από το αίσθημα, άλλες ασυνόδευτες [...] – ιδού η νύφη ακόμα ερωτευμένη με το νυφικό της, γενέθλια, χρονιάρικα πια τα παιδιά σου, γενέθλια γενέθλια γενέθλια, κοντά η ενηλικίωση, και ακόμα τα κρατάει αγκαλιά και τα θηλάζει εκείνη η παλιά φωτογραφία σου. [...]

* *απολωλώς*: χαμένος

[Ομιλία της Κικής Δημουλά, από το βιβλίο *Εκλήθην ομιλήτρια*, Ίκαρος, 2022, σσ. 156, 158, 159].

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Προεισαγωγικά θα σας πω την ιστορία του ταγαριού*. Το βρήκα καταχωνιασμένο σε μια παλιά κασέλα. Κι αυτή από το χωριό. Όταν το έδειξα της μαμάς μου γέλασε. Στα φοιτητικά της χρόνια το χρησιμοποιούσε ως τσάντα. Ήταν άβολο γι' αυτήν τη δουλειά αλλά ήταν τότε της μόδας. Εξέφραζε οικολογικές ανησυχίες επίσης. Μου λέει να το πας της γιαγιάς σου. Ήθελε προφανώς να το ξεφορτωθεί. Δεν ξέρω τι μπορεί να της θύμιζε.

Η γιαγιά μου επιμένει να ζει στο χωριό. Στο σπίτι της έχει θερμοσίφωνα και τηλεόραση. Την επισκέφτηκα στις διακοπές του Πάσχα. Έχω το όνομά της και είμαι η αδυναμία της. Της έδειξα το ταγάρι και συγκινήθηκε. Το είχε φτιάξει η δική της μαμά στον αργαλειό. Ήταν μέρος της προίκας της. «Πράγματα για μια ζωή» σχολίασε. Φυσικά έκανε λάθος στο μέτρημα. Ήδη το ταγάρι είχε χρησιμοποιηθεί από τρεις γενιές. Ήταν βαμμένο με φυτικές βαφές και είχε ωραία λαμπερά σχέδια. Μου διηγήθηκε τα νυχτέρια** που έκαναν τότε υφαίνοντας στον αργαλειό με το φως του λυχναριού. Η μαμά της. Τα έλεγε αυτά με νοσταλγία. Η γιαγιά.

Εν τω μεταξύ η ώρα πλησίαζε εννιά και αντανάκλαστικά είχε ανοίξει την τηλεόραση για τις ειδήσεις.

Της λέω γιαγιά γιατί δεν έρχεσαι να μείνεις μαζί μας στην Αθήνα.

– Γιατί τι θα έχω παραπάνω εκεί;

* ταγάρι: είδος τσάντας

** νυχτέρια: εργασία κατά τη διάρκεια της νύχτας

[Θανάσης Βαλτινός, *Επείγουσα ανάγκη ελέου. Διηγήματα*, Εστία, Αθήνα 2016, σσ. 41, 42].

Θέμα Α

- A1.** Να αποδώσετε συνοπτικά τους λόγους (παράγραφοι 2-4) για τους οποίους, σύμφωνα με τον συγγραφέα του **Κειμένου 1**, είναι σημαντικό να μαθαίνουμε ιστορία (70-80 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Με βάση τα **Κείμενα 1** και **2** να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου).

- α. Το παρελθόν δεν επηρεάζει τις στάσεις και τις αντιλήψεις μας (**Κείμενο 1**).
- β. Μαθαίνουμε ιστορία για να κατανοήσουμε αποκλειστικά το παρελθόν (**Κείμενο 1**).
- γ. Η γνώση της ιστορίας βοηθά να γνωρίσουμε τους εαυτούς μας και τον πολιτισμό μας (**Κείμενο 1**).
- δ. Η επέτειος σχετίζεται και με ευχάριστα και με δυσάρεστα γεγονότα της ζωής (**Κείμενο 2**).
- ε. Μέσω των επετείων το παρελθόν συνδέεται με το παρόν (**Κείμενο 2**).

Μονάδες 10

- B2.** α. Ποια μορφή έχει ο τίτλος του **Κειμένου 1** (μονάδες 4) και ποιος είναι ο επικοινωνιακός του ρόλος; (μονάδες 6)
- β. Ποιο υφολογικό αποτέλεσμα έχει η παρεμβολή του ευθέως λόγου στο τέλος της πρώτης παραγράφου: «Γιατί, κύριε, να πρέπει ... μέλλον»; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

- B3.** Πρόθεση της Κικής Δημουλά στο απόσπασμα «Για να επανέλθω ... φωτογραφία σου» είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζει η επέτειος στη διατήρηση της μνήμης. Να αναφέρετε τρεις (3) διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει το στόχο της, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6) και να εξηγήσετε τη λειτουργία καθεμιάς από αυτές στο κείμενο. (μονάδες 9)

Μονάδες 15

Θέμα Γ

- Γ1.** Τι αντιπροσωπεύει το ταγάρι για την οικογένεια της αφηγήτριας; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με τρεις (3) κειμενικούς δείκτες. Εσείς, αν ήσασταν στη θέση της αφηγήτριας, θα κρατούσατε το ταγάρι ή όχι και γιατί; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** «Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς. Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν, πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν». Με αφορμή τη διαπίστωση του συγγραφέα και αξιοποιώντας δημιουργικά τα Κείμενα 1 και 2:
- α) να εκφράσετε την άποψή σας για την αξία της ιστορικής γνώσης και
- β) να αναφέρετε βιωματικούς τρόπους που μπορούν να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον σας για το ιστορικό παρελθόν. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. **Στο εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. **Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. **Στην αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η πράσινη αποστολή της νέας γενιάς

Τον τελευταίο καιρό γίνεται εκτενής λόγος για τις ψυχολογικές επιπτώσεις στον διαρκώς θερμαινόμενο κόσμο μας. Είναι κοινή παραδοχή πως το μεταβαλλόμενο περιβάλλον απειλεί την ψυχική, κοινωνική και πνευματική μας ευεξία. Ολοένα και περισσότεροι ερευνητές από διαφορετικά επιστημονικά πεδία μελετούν παραμέτρους της οικολογικής κρίσης, διερευνώντας πώς η ανθρώπινη συμπεριφορά, ατομική και συλλογική, συμβάλλει στην καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και αντίστροφα.

Γιατί είναι δύσκολο να αλλάξουμε τις συνήθειές μας, να αναγνωρίσουμε τους κινδύνους για την οικολογική καταστροφή, έτσι ώστε να λειτουργήσουμε σωτήρια τόσο για εμάς όσο και για το περιβάλλον; Οι ειδικοί εστιάζουν στα φαινόμενα ατομικής ή συλλογικής άρνησης μπροστά στη συντελούμενη καταστροφή για να αναδείξουν ασυνείδητους μηχανισμούς κάτω από την «απάθεια». Η Λέρτζμαν, η οποία γεφύρωσε την ακαδημαϊκή έρευνα στην ψυχική υγεία με χειροπιαστές προτάσεις περί βιωσιμότητας, υποστηρίζει πως η κλιματική αλλαγή συνδέεται με ανεπεξέργαστο πένθος. Η κλιματική ψυχολόγος αντιτίθεται στον περίφημο «μύθο της απάθειας», σύμφωνα με τον οποίο «αδιαφορούμε ή αδρανούμε επειδή δε μας νοιάζει», εξηγώντας πως πίσω από την απάθεια κρύβεται μεγάλη αγωνία, η οποία πυροδοτεί ασυνείδητους αμυντικούς μηχανισμούς, με αποτέλεσμα την άρνηση, την παράλυση, την αδυναμία ανάληψης δράσης ... σαν να πρόκειται για κάτι που δεν θα συμβεί ποτέ σε εμάς.

Αυτό δεν σημαίνει πως παράλληλα δεν μεγαλώνει το «πράσινο κύμα», δηλαδή η γενιά που σκέφτεται βιώσιμα, ενώ παράλληλα βιώνει μια βαθιά μελαγχολία εξαιτίας της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Αυτή η γενιά είναι και ο νέος εκφραστής του όρου «οικοψυχολογία», ο οποίος αποτυπώθηκε το 1989 από μια παρέα ακαδημαϊκών στο Μπέρκλεϊ – στο πλαίσιο μιας συζήτησης για τη συμβολή της ψυχολογίας στη διαχείριση της σύγχρονης οικολογικής κρίσης. Ο Θίοντορ Ρόζακ, ο οποίος επισημοποίησε τον όρο «Οικοψυχολογία» στο βιβλίο του «Η φωνή της Γης», διερεύνησε την εμπλοκή της πλανητικής υγείας και της ανθρώπινης ευημερίας, αποσαφηνίζοντας πως ο στόχος της οικοψυχολογίας είναι να θεραπεύσει την πιο θεμελιώδη αποξένωση μεταξύ του ατόμου και του φυσικού περιβάλλοντος. [...]

Στην Κεντρική Ευρώπη ολοένα και περισσότεροι νέοι θεωρούν πως η προστασία του κλίματος είναι η αποστολή της γενιάς τους, εκφράζοντας μια «ψυχική δυσφορία» για τον τρόπο με τον οποίο «κατοικούμε» τον πλανήτη, για τον τρόπο με τον οποίο διαχειριζόμαστε την κλιματική αλλαγή, η οποία μας φέρνει αντιμέτωπους με τον «φόβο του θανάτου».

Ορμώμενος από το γαλλικό και γερμανικό πράσινο κύμα, ο Γάλλος ψυχαναλυτής Ρολάν Γκορί απηύθυνε έκκληση για μια ριζοσπαστική αλλαγή, υπογραμμίζοντας πως το οικολογικό πρόβλημα είναι ανθρωπολογικό και πως η οικολογία είναι αλληλένδετη με τις κοινωνικές μάχες και με μια νέα πολιτική φιλοσοφία, σύμφωνα με την οποία η φύση και οι άνθρωποι δεν θα αντιμετωπίζονται ως αποθέματα ενέργειας, διαθέσιμα στον ανταγωνισμό. Ο ίδιος ο Φρόιντ είχε περιγράψει την ανθρωπότητα ως ένα φοβισμένο και ανυπεράσπιστο παιδί μπροστά σε μια ισχυρή Μητέρα Φύση με συντριπτική δύναμη. Συνεπώς, ο άνθρωπος μέσω του πολιτισμού και της τεχνολογίας κλήθηκε – σημειώνει – να υποτάξει τη σκληρή άγρια φύση, έτσι ώστε να προστατευτεί από αυτή. Δεν παραλείπει, ωστόσο, να διασαφηνίσει στο «Μέλλον μιας αυταπάτης» πως οι ανθρώπινες δημιουργίες είναι εύκολο να καταστραφούν και να αφανιστούν από τα χέρια που τις δημιούργησαν. [...]

Συμπέρασμα: Η οικολογική κρίση εξελίσσεται σταδιακά σε υπαρξιακή. Έχει εφευρεθεί μάλιστα και ο όρος «προ-τραυματικό στρες για το κλίμα», που εκφράζει την οικολογική αγωνία της νέας γενιάς για το μέλλον του πλανήτη, μια αγωνία ισοδύναμη με ματαίωση που αποθαρρύνει τους μαθητές να ονειρευτούν το μέλλον τους και τους νέους να αποφασίσουν να κάνουν παιδιά. Ήδη έχουν ξεκινήσει οι μεταναστεύσεις εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, εκατομμύρια είδη ωθούνται στην εξαφάνιση, ενώ τα θερμότερα 20 χρόνια καταγράφηκαν μέσα στα τελευταία 22 χρόνια.

Η νέα γενιά δεν μοιάζει να έχει άλλη επιλογή, παρά να είναι πράσινη. Αυτή θα είναι η δική της αποστολή.

[Δήμητρα Αθανασοπούλου, από τον ημερήσιο τύπο, 3.10.21, διασκευή].

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

«Γιατί δεν είμαστε ανώτεροι από τα ζώα»

Ο Φρανς ντε Βάαλ, πρωτευοντολόγος - ηθολόγος, μιλάει για τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των ειδών.

– Τι μας χωρίζει από τα ζώα, καθηγητά ντε Βάαλ;

– Η μεγαλύτερη και ίσως η μόνη ουσιαστική διαφορά μας είναι η δική μας γλώσσα, ένα συμβολικό σύστημα το οποίο οι άνθρωποι διδασκόμαστε – δεν είναι εγγενής η ικανότητά μας να μιλάμε. Κατά τα άλλα, τα συναισθήματα που βιώνουμε, πώς τα εκφράζουμε με το πρόσωπο και το σώμα μας, πώς αντιμετωπίζουμε διάφορα προβλήματα στο περιβάλλον μας, πώς βλέπουμε τον εαυτό μας και τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας στην οποία ανήκουμε – σε όλα αυτά οι ομοιότητες είναι τεράστιες. Επίσης, υπάρχουν και οι αδιαμφισβήτητες διανοητικές ικανότητές τους: τα ζώα έχουν ως έναν βαθμό συνείδηση του εαυτού τους, διαθέτουν επεισοδιακή μνήμη, δηλαδή θυμούνται γεγονότα που έζησαν και μπορούν να σκεφτούν το μέλλον και να προγραμματίσουν τι θα κάνουν. Έχουν καταγραφεί περιπτώσεις χιμπατζήδων που συλλέγουν στο δάσος κάποιο εργαλείο και περπατούν χιλιόμετρα,

κρατώντας το στα χέρια ή στο στόμα τους, μέχρι να φτάσουν στο σημείο όπου θέλουν να το χρησιμοποιήσουν για να καλύψουν κάποια ανάγκη τους. Επίσης οι χιμπατζήδες, όπως και οι ελέφαντες, αναγνωρίζουν τον εαυτό τους στον καθρέφτη, ικανότητα την οποία οι άνθρωποι αποκτούν μετά την ηλικία των είκοσι μηνών.

– Η ερώτηση, λοιπόν, μάλλον θα έπρεπε να είναι: τι μας ενώνει με τα ζώα;

– Ζώα είμαστε κι εμείς. Έχουμε ακριβώς τα ίδια όργανα: καρδιά, πνεύμονες, συκώτι. Ο εγκέφαλός μας, βέβαια, είναι μεγαλύτερος από των χιμπατζήδων, αλλά έχει την ίδια δομή. Εδώ και δυο χιλιάδες χρόνια η φιλοσοφία και η θρησκεία μάς έχουν πείσει ότι οι άνθρωποι είμαστε οι εκλεκτοί του Θεού, οι κυρίαρχοι του πλανήτη, ότι έχουμε το δικαίωμα να συμπεριφερόμαστε στα ζώα όπως μας εξυπηρετεί. Την αλαζονεία μας έχουμε ήδη αρχίσει να την πληρώνουμε με την κλιματική κρίση. Αλλά και η πανδημία θα έπρεπε να μας ταρακουνήσει. Αυτός ο ιός ανέτρεψε τα πάντα και απέδειξε πόσο ανίσχυροι είμαστε στην πραγματικότητα. Ας μην παραμυθιαζόμαστε, λοιπόν, με τη δήθεν ανωτερότητά μας και ας ακούσουμε τη βιολογία, που αποδεικνύει ότι είμαστε ένας κρίκος στην αλυσίδα της φύσης και τίποτα περισσότερο.

[Απόσπασμα συνέντευξης, 20.08.2022].

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Αργύρης Χιόνης, Προφητεία

Το ποίημα περιλαμβάνεται στη συλλογή «Απόπειρες φωτός», 1966.

Θα 'ρθει καιρός
που θα στερέψει η θάλασσα
και θα γενούν τα πλοία караβάνια
και θα γενεί η ψυχή μας
έρημος
κι οι γλάροι
κατοικίδια όνειρα.
Θα 'ρθει καιρός
που θάνατος
δεν θα 'ναι πια ο βυθός
αλλά ο ήλιος
και νοσταλγία

όχι η στεριά
μα το νερό.
Τότε
και τ' όνειρο
θα αλλάξει χρώμα·
δεν θα 'ναι πια γαλάζιο
αλλά κίτρινο.

[Αργύρης Χιόνης, *Η φωνή της σιωπής. Ποιήματα 1966-2000*, εκδ. Νεφέλη, 2019, σελ. 19].

Θέμα Α

- A1.** Να αποδώσετε συνοπτικά σε ένα δικό σας κείμενο 70-80 λέξεων τις δύο πρώτες παραγράφους του **Κειμένου 1** («Τον τελευταίο καιρό... ποτέ σε εμάς»).

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Με βάση τα **Κείμενα 1** και **2**, να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου):

- α. Η καταστροφή του περιβάλλοντος δεν επηρεάζει την πνευματική υγεία των ανθρώπων. (**Κείμενο 1**)
- β. Για τον Γάλλο ψυχαναλυτή Ρολάν Γκορί η οικολογία έχει ευρύτερες διαστάσεις. (**Κείμενο 1**)
- γ. Ο Φρόιντ είχε προβλέψει την πιθανότητα να καταστραφούν τα επιτεύγματα του ανθρώπου από τον ίδιο. (**Κείμενο 1**)
- δ. Η ικανότητα της ανθρώπινης ομιλίας είναι επίκτητη. (**Κείμενο 2**)
- ε. Η Βιολογία αποδέχεται την υπεροχή του ανθρώπινου είδους. (**Κείμενο 2**)

Μονάδες 10

- B2.** α. Ποια είναι η θέση του καθηγητή Φρανς ντε Βάαλ στο πρώτο ερώτημα του **Κειμένου 2** («Η μεγαλύτερη... είκοσι μηνών»); Με ποιους τρόπους οργανώνει την απάντησή του στη συγκεκριμένη παράγραφο και πώς αυτοί οι τρόποι υπηρετούν την πρόθεσή του; (μονάδες 9)

- β.** Τι δηλώνουν τα εισαγωγικά στις παρακάτω φράσεις του **Κειμένου 1**;
- «μύθο της απάθειας» (παράγραφος 2)
 - «πράσινο κύμα» (παράγραφος 3)
 - «Η φωνή της Γης» (παράγραφος 3)
- (μονάδες 6)
Μονάδες 15

- Β3.** Στην πέμπτη παράγραφο του **Κειμένου 1** («Ορμώμενος... δημιούργησαν»), η συντάκτρια παραθέτει τις απόψεις δύο ειδικών. Ποιες είναι αυτές; (μονάδες 5) Ποια κύρια θέση της προηγούμενης παραγράφου ενισχύουν; (μονάδες 5) Να αξιολογήσετε την πειστικότητα του συγκεκριμένου τρόπου πειθούς που χρησιμοποιεί η συντάκτρια. (μονάδες 5)
- Μονάδες 15**

Θέμα Γ

- Γ1.** Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το περιεχόμενο της «Προφητείας» του Αργύρη Χιόνη; Τεκμηριώστε την απάντησή σας με τρεις κειμενικούς δείκτες. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ποίημα περιλαμβάνεται σε συλλογή του 1966 θεωρείτε ότι η «Προφητεία» του επαληθεύεται στην εποχή μας; (150-200 λέξεις)
- Μονάδες 15**

Θέμα Δ

- Δ1.** Η συντάκτρια του **Κειμένου 1** διερωτάται: «Γιατί είναι δύσκολο να αλλάξουμε τις συνήθειές μας, να αναγνωρίσουμε τους κινδύνους για την οικολογική καταστροφή, έτσι ώστε να λειτουργήσουμε σωτήρια τόσο για εμάς όσο και για το περιβάλλον;».
- α) Αν το ερώτημα απευθυνόταν σε εσάς προσωπικά, τι θα απαντούσατε;
- β) Πιστεύετε ότι η δική σας γενιά θα μπορούσε να εξασφαλίσει ένα βιώσιμο μέλλον για τον πλανήτη;

Τεκμηριώστε τις απαντήσεις σας, λαμβάνοντας υπόψη και τα **Κείμενα** αναφοράς **1 και 2**. Το κείμενό σας (350-400 λέξεων) να έχει τη μορφή άρθρου που θα δημοσιευτεί στη μαθητική σας εφημερίδα, σε σχετικό αφιέρωμα για το περιβάλλον.

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΟΥ
ΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η πράσινη αποστολή της νέας γενιάς

Τον τελευταίο καιρό γίνεται εκτενής λόγος για τις ψυχολογικές επιπτώσεις στον διαρκώς θερμαινόμενο κόσμο μας. Είναι κοινή παραδοχή πως το μεταβαλλόμενο περιβάλλον απειλεί την ψυχική, κοινωνική και πνευματική μας ευεξία. Ολοένα και περισσότεροι ερευνητές από διαφορετικά επιστημονικά πεδία μελετούν παραμέτρους της οικολογικής κρίσης, διερευνώντας πώς η ανθρώπινη συμπεριφορά, ατομική και συλλογική, συμβάλλει στην καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και αντίστροφα.

Γιατί είναι δύσκολο να αλλάξουμε τις συνήθειές μας, να αναγνωρίσουμε τους κινδύνους για την οικολογική καταστροφή, έτσι ώστε να λειτουργήσουμε σωτήρια τόσο για εμάς όσο και για το περιβάλλον; Οι ειδικοί εστιάζουν στα φαινόμενα ατομικής ή συλλογικής άρνησης μπροστά στη συντελούμενη καταστροφή για να αναδείξουν ασυνείδητους μηχανισμούς κάτω από την «απάθεια». Η Λέρτζμαν, κλιματική ψυχολόγος, αντιτίθεται στον περίφημο «μύθο της απάθειας», σύμφωνα με τον οποίο «αδιαφορούμε ή αδρανούμε επειδή δε μας νοιάζει», εξηγώντας πως πίσω από την απάθεια κρύβεται μεγάλη αγωνία, η οποία πυροδοτεί ασυνείδητους αμυντικούς μηχανισμούς, με αποτέλεσμα την άρνηση, την παράλυση, την αδυναμία ανάληψης δράσης ... σαν να πρόκειται για κάτι που δεν θα συμβεί ποτέ σε εμάς.

Αυτό δεν σημαίνει πως παράλληλα δεν μεγαλώνει το «πράσινο κύμα», δηλαδή η γενιά που σκέφτεται βιώσιμα, ενώ παράλληλα βιώνει μια βαθιά μελαγχολία εξαιτίας της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Αυτή η γενιά είναι και ο νέος εκφραστής του όρου «οικοψυχολογία», ο οποίος αποτυπώθηκε το 1989 από μια παρέα ακαδημαϊκών στο Μπέρκλεϊ – στο πλαίσιο μιας συζήτησης για τη συμβολή της ψυχολογίας στη διαχείριση της σύγχρονης οικολογικής κρίσης. Ο Θίοντορ Ρόζακ, ο οποίος επισημοποίησε τον όρο «Οικοψυχολογία» στο βιβλίο του «Η φωνή της Γης», διερεύνησε την εμπλοκή της πλανητικής υγείας και της ανθρώπινης ευημερίας, αποσαφηνίζοντας πως ο στόχος της οικοψυχολογίας είναι να θεραπεύσει την πιο θεμελιώδη αποξένωση μεταξύ του ατόμου και του φυσικού περιβάλλοντος. [...]

Στην Κεντρική Ευρώπη ολοένα και περισσότεροι νέοι θεωρούν πως η προστασία του κλίματος είναι η αποστολή της γενιάς τους, εκφράζοντας μια «ψυχική δυσφορία» για τον τρόπο με τον οποίο «κατοικούμε» τον πλανήτη, για τον τρόπο με τον οποίο διαχειριζόμαστε την κλιματική αλλαγή, η οποία μας φέρνει αντιμέτωπους με τον «φόβο του θανάτου».

Ορμώμενος από το γαλλικό και γερμανικό πράσινο κύμα, ο Γάλλος ψυχαναλυτής Ρολάν Γκορί απηύθυνε έκκληση για μια ριζοσπαστική αλλαγή, υπογραμμίζοντας πως το οικολογικό πρόβλημα είναι ανθρωπολογικό και πως η οικολογία είναι αλληλένδετη με τις κοινωνικές

μάχες και με μια νέα πολιτική φιλοσοφία, σύμφωνα με την οποία η φύση και οι άνθρωποι δεν θα αντιμετωπίζονται ως αποθέματα ενέργειας, διαθέσιμα στον ανταγωνισμό. Ο ίδιος ο Φρόιντ είχε περιγράψει την ανθρωπότητα ως ένα φοβισμένο και ανυπεράσπιστο παιδί μπροστά σε μια ισχυρή Μητέρα Φύση με συντριπτική δύναμη. Συνεπώς, ο άνθρωπος μέσω του πολιτισμού και της τεχνολογίας κλήθηκε – σημειώνει – να υποτάξει τη σκληρή άγρια φύση, έτσι ώστε να προστατευτεί από αυτή. Δεν παραλείπει, ωστόσο, να διασαφηνίσει στο «Μέλλον μιας αυταπάτης» πως οι ανθρώπινες δημιουργίες είναι εύκολο να καταστραφούν και να αφανιστούν από τα χέρια που τις δημιούργησαν. [...]

Συμπέρασμα: Η οικολογική κρίση εξελίσσεται σταδιακά σε υπαρξιακή. Έχει εφευρεθεί μάλιστα και ο όρος «προ-τραυματικό στρες για το κλίμα», που εκφράζει την οικολογική αγωνία της νέας γενιάς για το μέλλον του πλανήτη, μια αγωνία ισοδύναμη με ματαίωση που αποθαρρύνει τους μαθητές να ονειρευτούν το μέλλον τους και τους νέους να αποφασίσουν να κάνουν παιδιά. Ήδη έχουν ξεκινήσει οι μεταναστεύσεις εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, εκατομμύρια είδη ωθούνται στην εξαφάνιση, ενώ τα θερμότερα 20 χρόνια καταγράφηκαν μέσα στα τελευταία 22 χρόνια.

Η νέα γενιά δεν μοιάζει να έχει άλλη επιλογή, παρά να είναι πράσινη. Αυτή θα είναι η δική της αποστολή. Και η ψυχική υγεία δεν μπορεί παρά να είναι ένα αναπόσπαστο μέρος κάθε στρατηγικής αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.

[Δήμητρα Αθανασοπούλου, από τον ημερήσιο τύπο, 3.10.21, διασκευή].

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

«Γιατί δεν είμαστε ανώτεροι από τα ζώα»

Ο Φρανς ντε Βάαλ, πρωτευοντολόγος - ηθολόγος, μιλάει για τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των ειδών.

– Τι μας χωρίζει από τα ζώα, καθηγητά ντε Βάαλ;

– Η μεγαλύτερη και ίσως η μόνη ουσιαστική διαφορά μας είναι η δική μας γλώσσα, ένα συμβολικό σύστημα το οποίο οι άνθρωποι διδασκόμαστε – δεν είναι εγγενής¹ η ικανότητά μας να μιλάμε. Κατά τα άλλα, τα συναισθήματα που βιώνουμε, πώς τα εκφράζουμε με το πρόσωπο και το σώμα μας, πώς αντιμετωπίζουμε διάφορα προβλήματα στο περιβάλλον μας, πώς βλέπουμε τον εαυτό μας και τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας στην οποία ανήκουμε – σε όλα αυτά οι ομοιότητες είναι τεράστιες. Επίσης, υπάρχουν και οι αδιαμφισβήτητες διανοητικές ικανότητές τους: τα ζώα έχουν ως έναν βαθμό συνείδηση του εαυτού τους, διαθέτουν επεισοδική μνήμη, δηλαδή θυμούνται γεγονότα που έζησαν και μπορούν να σκεφτούν το μέλλον και να προγραμματίσουν τι θα κάνουν. Έχουν καταγραφεί περιπτώσεις χιμπατζήδων που συλλέγουν στο δάσος κάποιο εργαλείο και περπατούν χιλιόμετρα, κρατώντας το στα χέρια ή στο στόμα τους, μέχρι να φτάσουν στο σημείο όπου θέλουν να το χρησιμοποιήσουν για να καλύψουν κάποια ανάγκη τους. Επίσης οι χιμπατζήδες, όπως και οι

ελέφαντες, αναγνωρίζουν τον εαυτό τους στον καθρέφτη, ικανότητα την οποία οι άνθρωποι αποκτούν μετά την ηλικία των είκοσι μηνών.

– **Η ερώτηση, λοιπόν, μάλλον θα έπρεπε να είναι: τι μας ενώνει με τα ζώα;**

– Ζώα είμαστε κι εμείς. Έχουμε ακριβώς τα ίδια όργανα: καρδιά, πνεύμονες, συκώτι. Ο εγκέφαλός μας, βέβαια, είναι μεγαλύτερος από των χιμπατζήδων, αλλά έχει την ίδια δομή. Εδώ και δυο χιλιάδες χρόνια η φιλοσοφία και η θρησκεία μάς έχουν πείσει ότι οι άνθρωποι είμαστε οι εκλεκτοί του Θεού, οι κυρίαρχοι του πλανήτη, ότι έχουμε το δικαίωμα να συμπεριφερόμαστε στα ζώα όπως μας εξυπηρετεί. Την αλαζονεία μας έχουμε ήδη αρχίσει να την πληρώνουμε με την κλιματική κρίση. Αλλά και η πανδημία θα έπρεπε να μας ταρακουνήσει. Αυτός ο ιός ανέτρεψε τα πάντα και απέδειξε πόσο ανίσχυροι είμαστε στην πραγματικότητα. Ας μην παραμυθιαζόμαστε, λοιπόν, με τη δήθεν ανωτερότητά μας και ας ακούσουμε τη βιολογία, που αποδεικνύει ότι είμαστε ένας κρίκος στην αλυσίδα της φύσης και τίποτα περισσότερο.

¹ εγγενής = έμφυτος

[Απόσπασμα συνέντευξης, 20.08.2022].

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Αργύρης Χιόνης, Προφητεία

Το ποίημα περιλαμβάνεται στη συλλογή «Απόπειρες φωτός», 1966.

Θα 'ρθει καιρός
που θα στερέψει η θάλασσα
και θα γενούν τα πλοία караβάνια
και θα γενεί η ψυχή μας
έρημος
κι οι γλάροι
κατοικίδια όνειρα.
Θα 'ρθει καιρός
που θάνατος
δεν θα 'ναι πια ο βυθός
αλλά ο ήλιος

και νοσταλγία
όχι η στεριά
μα το νερό.
Τότε
και τ' όνειρο
θα αλλάξει χρώμα·
δεν θα 'ναι πια γαλάζιο
αλλά κίτρινο.

[Αργύρης Χιόνης, *Η φωνή της σιωπής. Ποιήματα 1966-2000*, εκδ. Νεφέλη, 2019, σελ. 19].

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά σε 80 λέξεις περίπου το περιεχόμενο του **Κειμένου 2**.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Με βάση τα **Κείμενα 1** και **2**, να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου):

- α. Η καταστροφή του περιβάλλοντος δεν επηρεάζει την πνευματική υγεία των ανθρώπων. (**Κείμενο 1**)
- β. Για τον Γάλλο ψυχαναλυτή Ρολάν Γκορί η οικολογία έχει ευρύτερες διαστάσεις. (**Κείμενο 1**)
- γ. Ο Φρόνιτ είχε προβλέψει την πιθανότητα να καταστραφούν τα επιτεύγματα του ανθρώπου από τον ίδιο. (**Κείμενο 1**)
- δ. Τα ζώα δεν έχουν συνείδηση του εαυτού τους. (**Κείμενο 2**)
- ε. Η Βιολογία αποδέχεται την υπεροχή του ανθρώπινου είδους. (**Κείμενο 2**)

Μονάδες 10

B2. α. Τι δηλώνουν τα εισαγωγικά στις παρακάτω λέξεις - φράσεις του **Κειμένου 1**;

- «πράσινο κύμα» (παράγραφος 3)
- «Οικοψυχολογία» (παράγραφος 3)
- «Η φωνή της Γης» (παράγραφος 3)

(μονάδες 9)

β. Τι δηλώνουν ως προς το νόημα οι ακόλουθες υπογραμμισμένες διαρθρωτικές λέξεις του **Κειμένου 1**;

δηλαδή (παράγραφος 3)

Συνεπώς (παράγραφος 5)

ωστόσο (παράγραφος 5)

(μονάδες 6)

Μονάδες 15

- B3.** Στην πέμπτη παράγραφο του **Κειμένου 1** («Ορμώμενος... δημιούργησαν»), η συντάκτρια παραθέτει τις απόψεις δύο ειδικών. Ποιες είναι αυτές; (μονάδες 5) Ποια κύρια θέση της προηγούμενης παραγράφου ενισχύουν; (μονάδες 5) Να αξιολογήσετε την πειστικότητα του συγκεκριμένου τρόπου πειθούς που χρησιμοποιεί η συντάκτρια. (μονάδες 5)

Μονάδες 15

Θέμα Γ

- Γ1.** Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το περιεχόμενο της «Προφητείας» του Αργύρη Χιόνη; Τεκμηριώστε την απάντησή σας με τρεις κειμενικούς δείκτες. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ποίημα περιλαμβάνεται σε συλλογή του 1966 θεωρείτε ότι η «Προφητεία» του επαληθεύεται στην εποχή μας; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Η συντάκτρια του **Κειμένου 1** διερωτάται: «Γιατί είναι δύσκολο να αλλάξουμε τις συνήθειές μας, να αναγνωρίσουμε τους κινδύνους για την οικολογική καταστροφή, έτσι ώστε να λειτουργήσουμε σωτήρια τόσο για εμάς όσο και για το περιβάλλον;».

α) Αν το ερώτημα απευθυνόταν σε εσάς προσωπικά, τι θα απαντούσατε;

β) Πιστεύετε ότι η δική σας γενιά θα μπορούσε να εξασφαλίσει ένα βιώσιμο μέλλον για τον πλανήτη;

Τεκμηριώστε τις απαντήσεις σας, λαμβάνοντας υπόψη και τα **Κείμενα** αναφοράς **1 και 2**. Το κείμενό σας (350-400 λέξεων) να έχει τη μορφή άρθρου που θα δημοσιευτεί στη μαθητική σας εφημερίδα, σε σχετικό αφιέρωμα για το περιβάλλον.

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. **Στο εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. **Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. **Στην αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ